

**GWASANAETH BWS BANGOR – ABERYSTWYTH
HYDREF 2012**

---

1. CEFNDIR

- 1.1 Cafwyd rhybudd gan Fysiau Arriva Cymru, a fyddai'n dod i rym ar 22 Medi 2012, o'u bwriad i ddiddymu'r hyn a adnabyddir fel gwasanaeth bws X32 rhwng Aberystwyth a Bangor.
- 1.2 Ers 1 Ebrill 2012 roedd gwasanaethau dydd Llun i ddydd Sadwrn yn weithredol ar sail cwbl fasnachol gan Arriva ac roeddynt yn darparu gwasanaethau dwy awr rheolaidd yn ystod y dydd ar y coridor. Cyn hyn, roedd Cyngor Gwynedd wedi bod yn hwyluso taliadau ariannu Llywodraeth Cymru i Arriva er mwyn uwchraddio'r cerbydau a ddefnyddir ar y llwybr.
- 1.3 Dyluniwyd y gwasanaethau i integreiddio gyda'r gwasanaethau X94 rhwng Bermo a Wrecsam yn Nolgellau. Roedd yr X32 a'r X94 yn ffurfio rhan o'r rhwydwaith TrawsCambria o wasanaethau bws a choetsis pellter hir yng Nghymru.

2. YR HER O YMATEB I'R SEFYLLFA

- 2.1 Wedi derbyn cadarnhad y byddai'r gwasanaeth yn cael ei ddiddymu, mae Swyddogion o Gyngor Gwynedd a gweithwyr o Geredigion, Powys a Llywodraeth Cymru wedi bod yn cydweithio gyda'r bwriad o gynnal cyfleoedd teithio allweddol ar y llwybr. Yn ogystal â chyfleoedd teithio pellter hir, roedd yr X32 hefyd yn darparu ar gyfer nifer o ofynion teithio lleol, yn enwedig mewn rhannau o'r llwybr nad oeddynt yn cael eu gwasanaethu'n dda iawn gan wasanaethau eraill.
- 2.2 Y ddwy brif her oedd angen eu hystyried oedd:
- Natur gymhleth y gwasanaethau masnachol presennol mewn rhannau o'r llwybr. Cyn y broses dendro ddilynol roedd rhai gweithredwyr yn cwestiynu dilysrwydd a chyfreithlondeb proses o'r fath o ganlyniad i bryderon amlwg am gystadlu am gwsmeriaid (*abstraction*). Er ei bod yn ymddangos bod y pryderon yn ymwneud â gwarchod y gwasanaeth yn fwy na chystadleuaeth, ni fyddai'n bosib tendro gwasanaethau a oedd yn adlewyrchu'r rhai a ddarparwyd yn flaenorol gan Arriva.
  - Diffyg cyllideb refeniw i dalu am y gwasanaethau.

3. HWYLUSO'R YMATEB

- 3.1 Fel rhan o rwydwaith bysiau a choetsis pellter hir cenedlaethol TrawsCymru gan Lywodraeth Cymru bwriedir darparu cyfleoedd teithio ar goridorau teithio allweddol ledled Cymru.
- 3.2 Bydd gwasanaethau TrawsCymru yn cyflenwi ac yn cefnogi gwasanaethau lleol a phellter hir a weithredir gan gwmnïau ar sail fasnachol.

- 3.3 Sefydlwyd prosiect i ddarparu siwrneiau penodol yn ystod dyddiau'r wythnos a dydd Sadwrn a fydd nawr yn cael ei alw'n wasanaeth T2 *TrawsCymru*™. Bydd y gwasanaeth hwn yn cael ei ddarparu fel rhan o'r cysylltiadau bws strategol pellter hir fel rhan o'r rhwydwaith *TrawsCymru*™ cenedlaethol.
- 3.4 Nodau ac Amcanion y prosiect oedd i:
- Ddarparu cyfres o wasanaethau bws lleol pellter hir a phellter byr cytunedig sy'n cysylltu Bangor gydag Aberystwyth drwy Gaernarfon, Porthmadog, Dolgellau a Machynlleth yn ystod dyddiau'r wythnos a dydd Sadwrn, yn cynnwys:-
    - siwrnai 06.50 o Ddolgellau i Fachynlleth;
    - siwrnai 07.30 o Aberystwyth i Fangor a'r siwrneiau dychwelyd cyfatebol 13.25 o Fangor i Aberystwyth.
    - siwrnai 16.30 o Fachynlleth i Fangor;
    - siwrnai 19.20 o Ddolgellau i Fangor;
    - siwrnai 17.20 o Ddolgellau i Aberystwyth; a
    - siwrnai 19.20 o Ddolgellau i Aberystwyth.
  - Bydd yr uchod yn cael eu gweithredu gan fysiau llawr isel modern, gyda seddi cyfforddus a manau cadw bagiau i hwyluso teithiau cyfforddus ar gyfer teithwyr pellter hir;
  - Bydd y gwasanaeth yn cysylltu â gwasanaeth bws lleol X94 (Bermo i Wrecsam) yn Nolgellau a gwasanaeth bws lleol 40 (Aberystwyth i Gaerfyrddin) yn Aberystwyth:
- 3.5 Mae'r gwasanaethau sydd wedi'u tendro yn darparu cyfleoedd i siwrneiau pellter hir fynd i Ysbytai Cyffredinol a Phrifysgolion ym Mangor, Aberystwyth a Wrecsam yn ogystal â chynnig siwrneiau lleol at ddibenion cymudo / gwaith, addysg, siopa, diwylliant, iechyd a chymdeithasol.
- 3.6 Mae Cyngor Gwynedd wedi hwyluso caffaeliad y gwasanaethau sydd wedi'u tendro.
- 3.7 Bydd Llywodraeth Cymru yn talu cyfanswm y gost flynyddol am y gwasanaethau dydd Llun i ddydd Sadwrn sydd wedi'u tendro, ar yr hyn a elwir yn goridor T2. Bydd hyn yn costio oddeutu £214,000 y flwyddyn.
- 3.8 Cafodd y gwasanaethau eu tendro fel siwrneiau unigol gyda'r bwriad o gynyddu cystadleuaeth a darparu'r gwerth gorau am arian am opsiynau arian.
- 3.9 Roedd y siwrneiau a gafodd eu tendro yn osgoi unrhyw honiadau amlwg o gystadlu sef *abstraction*. ('Abstraction' – '*pan fo gwasanaeth sy'n derbyn cymorth gwladwriaethol i'w weld yn cystadlu am deithwyr gyda gwasanaeth a weithredir ar sail fasnachol. Mae hyn yn groes i'r ddeddfwriaeth berthnasol*').
- 3.10 Cafodd y siwrneiau eu tendro mewn ffordd a oedd yn debygol o arwain at ddarparu cyfleoedd teithio ychwanegol drwy siwrneiau masnachol sy'n angenrheidiol i hwyluso'r ddarpariaeth o wasanaethau sydd wedi'u tendro.

4. GWASANAETHAU AR DDYDD SUL A GŴYL Y BANC

- 4.1 Mae gwasanaethau dydd Sul a Gŵyl y Banc ar lwybrau Aberystwyth- Bangor a Bermo – Wrecsam wedi cael eu hail dendro i gyd-fynd â llinell amser gwasanaethau dydd Llun –dydd Sadwrn.
- 4.2 Llwyddodd y gweithredwyr cyfredol i gadw'r contractau hyn.
- 4.3 Felly ni fydd y cyhoedd sy'n teithio yn gweld unrhyw newid yn y gwasanaethau ar ddydd Sul a Gwyliau Banc ar y coridorau hyn.
- 4.4 Telir am y gwasanaethau hyn gan yr Awdurdodau Lleol ar y llwybr ar sail fformiwla milltired a gytunwyd yn flaenorol.

5. BARN Y TEITHWYR

- 5.1 Mae'n debyg na fydd diflaniad brand a gwasanaeth a oedd wedi'i sefydlu'n dda yn cael ei groesawu ar y cychwyn.
- 5.2 Roedd y llinell amser o'r amser y derbyniwyd cadarnhad y byddai gwasanaethau masnachol Arriva yn cael eu diddymu oddi ar y llwybr i'r amser y cwblhawyd y broses caffael yn arbennig o heriol. Roedd y tendrau yn cau 10 diwrnod yn unig cyn i'r gwasanaethau gael eu gweithredu. Roedd hyn yn golygu bod trosglwyddo manylion am y gwasanaeth, yn cynnwys amserlenni a gweithredwyr yn anodd iawn.
- 5.3 Ceir manylion am y gwasanaethau newydd ar:
http://www.gwynedd.gov.uk/gwy_amserlen_bws.asp?rhif_gwasanaeth=T2
- 5.4 Bydd yn cymryd amser i deithwyr a budd-ddeiliaid eraill ddeall er bod gostyngiad wedi bod yn y nifer o wasanaethau trwodd bydd gwasanaethau cysylltiol yn darparu cyfleoedd teithio ar hyd y coridor. Dengys dadansoddiad blaenorol o ddata siwrneiau mai 16% yn unig o siwrneiau oedd yn fwy na'r hyn a ellir eu disgrifio fel pellter hir.
- 5.5 Nid yw defnyddio rhifau gwasanaeth gwahanol mewn gwahanol rannau o'r coridor yn helpu'r rhai sydd eisiau gwneud siwrneiau pellter hir. Mae'r mwyafrif o'r rhain yn berthnasol i wasanaethau a weithredir yn fasnachol gyda ffocws lleol (X28, X27, 35, X1, 1B). Felly nid yw Cyngor Gwynedd mewn sefyllfa i ddylanwadu'n uniongyrchol neu wneud newidiadau i'r rhain.
- 5.6 Fel sy'n wir am unrhyw newid i wasanaethau bws efallai y bydd rhai yn gweld bod y trefniadau newydd yn bodloni eu hanghenion yn well, tra bydd eraill yn anghytuno.
- 5.7 Mae rhai pryderon lleol sy'n ymwneud â gwasanaethau masnachol ar y coridor (Express Motors ddim yn gwasanaethu Gellilydan dan y drefn – ar gais yn unig) eisoes wedi codi. Yn gyffredinol, bydd Cyngor Gwynedd yn ceisio dylanwadu'n gadarnhaol ar weithredwyr, ble bo hynny'n bosib er mwyn bodloni anghenion lleol.

6. Y DYFODOL

- 6.1 Bydd y gwasanaethau sydd wedi'u tendro ac a gafodd eu caffael yn ddiweddar yn weithredol o 24 Medi 2012 hyd at 1 Tachwedd 2014. Bwriedir y bydd hyn yn rhoi cyfle i Lywodraeth Cymru a'r Awdurdodau lleol ar y llwybr i ddadansoddi'r gofynion ar y coridor. Mae hefyd dyhead i sefydlu Cynllun Partneriaeth Ansawdd Bysiau Statudol ar gyfer y coridor, gan ddefnyddio pwerau dan Adran 114 Deddf Trafnidiaeth 2000 (fel y'i diwygiwyd).